

Nationale befolkningsundersøgelser om rygning og salg af tobak i Danmark i perioden 1920-2010

Kim K. B. Clemmensen¹, Elsebeth Lyngge² & Inge H. Clemmensen¹

INTRODUKTION

Tobaksrygning er den væsentligste enkeltårsag til for tidlig død og morbiditet i Danmark. Udviklingen i tobaksforbruget er interessant at følge, både i forhold til estimering af fremtidige sundhedsudgifter, effektiv allokering af begrænsede forebyggelsesmidler og for at følge effekten af forebyggelsestiltag. Tobaksforbruget i Danmark er i dette arbejde illustreret ved to forskellige metoder: henholdsvis salg af tobak og rygevanundersøgelser.

Salget af tobak bliver systematisk indsamlet, da det er en afgiftsbelagt vare, og det er derfor nemt og billigt at følge forbruget. Ulemperne ved at benytte salgsdata til monitorering af rygevaner er, at disse data ikke siger noget om, hvor mange og hvem der ryger, eller hvor meget de ryger. Man kan derfor ikke følge udviklingen inden for delpopulationer. Ulemperne ved at anvende spørgeskemaer er, at vi ikke får svar fra alle og ikke nødvendigvis får korrekte svar.

MATERIALE OG METODER

Data for salg af tobak i Danmark findes for perioden 1920-2010 og er fra Danmarks Statistik og rapporten »Danskernes rygevaner«.

Rygevanundersøgelser blev inkluderet, hvis de var foretaget på voksne og i Danmark, og de blev ekskluderet, hvis de var foretaget i et begrænset geografisk område eller på en subpopulation, f.eks. gravide. Nationale rygevanundersøgelser er fundet via grå-

zonenlitteratur, PubMed-søgning samt en rapport om danskernes rygevaner fra 1992. Der blev identificeret ti rygevanundersøgelser i perioden 1953-2010, hvoraf tre havde data fra flere forskellige år og årlige undersøgelser fra 1969 og frem.

RESULTATER

Udviklingerne i tobaksforbruget illustreret ved de to metoder er ikke parallelle, og der er set større fald i andelen af danskere, der ryger, end i salget af tobak pr. indbygger. Ligeledes er der en signifikant forskel mellem andelen af rygere fundet i rygevanundersøgelser fra samme år, således at der i sundheds- og sygelighedsundersøgelserne i 2000 og 2005 findes signifikant højere andele af dagligrygere (3-4 procentpoint) og storrygere (3-5 procentpoint) end i den årlige rygevanemonitorering for de samme år. Gram tobak pr. ryger pr. dag beregnet ud fra den årlige rygevanemonitorering i 1994 og 2010 viser en stigning fra ca. 16 g pr. ryger pr. dag til 22 g pr. ryger pr. dag.

KONKLUSION

Forskellene mellem udviklingen i salget på den ene side og i andelen af befolkningen, der ryger, på den anden side kan måske skyldes ændringer i grænsehandel, illegal handel, rygeres villighed til at deltage i rygevanundersøgelser, erkendelse af egen rygning og faktisk tobaksforbrug, samt forskelle i sammensætningen af deltagere i rygevanundersøgelser både over tid og mellem de forskellige undersøgelser. Begge metoder har fordele og ulemper, og det kan derfor være interessant at benytte begge metoder, når man vil estimere danskernes tobaksforbrug.

DANISH MEDICAL JOURNAL: Dette er et resume af en originalartikel publiceret på danmedj.dk som Dan Med J 2012;59(6):A4448.

ORIGINALARTIKEL

- 1) Forebyggelse og Dokumentation, Kræftens Bekæmpelse
- 2) Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet

A total of 7,702,000,000 cigarettes were sold in Denmark in 2010.